

PRAVICA

Glasilno krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.00, za četril leta Din 15.00, za pol leta Din 30.00; za inozemstvo Din 7.00 (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na uprave Jugoslovanske tiskarne, Kolportajni oddelak, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Delo tov. dr. Gosarja v bivši vladi. (Govor dr. Gosarja na proslavi 1. maja v Ljubljani.)

Danes se po vsem svetu zbirajo delavci marksističnega in krščanskega socialističnega naziranja. Glavna misel, ki jo bodo marksisti na današnjih svojih zborovanjih poudarjali, je, da se delavstvu godi krivica. Navduševali ga bodo za boj proti kapitalizmu ter ga skušali usposobiti, da zruši krivični družabni red. Tudi mi smo mnenja, da je današnji družabni red krivičen, tudi mi se borimo proti kapitalizmu in njegovemu izkoriščanju. V tem smo enaki marksistom. Toda mi skušamo iti korak dalje. Marksistični 1. maj je v veliki meri negativen, mi pa nočemo samo rušiti, mi hočemo biti tudi graditelji novega družabnega reda. (Odobranje.) To je osnovna razlika, ki loči naša majska zborovanja od marksističnih.

Zato mislim, da je prav, ako Vam ob tej priliki spregovorim nekoliko besed o našem delu v vladi. Kajti smelo trdim, da smo baš s svojim delom v vladi dokazali, da nočemo samo rušiti, kar obstoja, temveč imamo smisel tudi za praktično delo za zboljšanje družabnega reda. Naj Vam torej v kratkih potezah očrtam, kaj smo zadnji mesec v Belgradu delali in kaj smo imeli v načrtu, ali bi bili izvedli, ko bi še ostali v vladi.

Ko smo prišli na vlado, je bil proračun v glavnem že narejen. To se pravi, ko smo mi prišli, so bili državni izdatki in dohodki v glavnih potezah že določeni. Tako smo bili primorani sprejeti začasno v vseh bistvenih potezah proračun, ki je bil delo prejšnjih vlad. V kratkem času, ki nam je bil na razpolago, smo mogli izvršiti samo nekatere manjše in najnujnejše korekture, glavno delo pa je bilo treba preložiti v čas po sprejetju proračuna.

Živimo v dobi, ko je treba na vseh koncih in krajih zmanjševati izdatke, ko je treba skromno živeti. Dokazalo se je, da je tisto naziranje, po katerem naj država samo daje in daje, napačno. Država smo mi. Jemati državi se pravi, jemati tudi sebi. Če pa hočem sebi nekaj vzeti, moram to tudi imeti. Tako smo se morali tudi v državnem gospodarstvu postaviti na stališče varčevanja.

Seveda je drugo vprašanje, kje se varčuje. Tu bi se dalo veliko govoriti. Tudi jaz se namreč strinjam s tem, da se v naši državi ne varčuje povsod tam, kjer bi se moralo, in da se štedi marsikje, kjer je vsako štedenje škodljivo.

Ob našem vstopu v vlado je nastalo tedaj vprašanje, kaj storiti? Mi smo stavili svoje zahteve. Na eni strani smo zahtevali najnujnejše kredite, ki so jih bili že preje v finančnem odboru črtali, na drugi strani pa smo zastavili vse svoje sile, da se olajša pretežno davčno breme, ki je davilo vse naše gospodarstvo. Gotovo mi boste tudi priznali, da že samo ti uspehi daleč odtehtajo vso škodo, ki jo bomo morebiti utrpeli vsled pretiranega znižanja kreditov za posamezne panoge naše javne uprave. Tako je n. pr. res, da v novem proračunu kljub naši zahtevi ni več sredstev za oddelke socialne politike v Ljubljani, Zagrebu, Sarajevu in Splitu, za borze dela, za izseljeniško službo itd. Vse to je bilo črtano, še predno smo stopili v vlado. Na škodo drugih naših uspehov bi se morda dala za to proračunsko leto izsiliti kakšna drobtinica tudi za te važne socialno politične ustanove. Toda to bi bilo nezadostno in za bodočnost povsem negotovo. Zato je bilo gotovo bolj modro sprejeti, kar bi imelo trajno vrednost. Jaz smatram celo za koristno, ako se vzdrževanje nekaterih socialno političnih ustanov napravi neodvisno od državnega proračuna. To pa zato, ker so bile in bi tudi v bodoče bile v prvem

slučaju vsako leto v nevarnosti, da iz njega izpadejo.

Uporaba fonda za brezposelne.

Tako sem n. pr. odločil, da bom posredovanje dela uredil čisto neodvisno od proračuna. Vsi zavarovani delavci plačujejo denar za podporo brezposelnih delavcev. Tega denarja se je nabralo že nad 30 milijonov in čaka v hipotekarni banki na vlado, ki bo imela pogum ga uporabiti za kaj drugega. Zato mislim, da je mnogo boljše organizirati s tem denarjem borze dela in podpiranje brezposelnih, poleg tega pa bi ostalo še precej denarja za zgradbo delavskih stanovanj. Dal sem izdelati pravilnik v istem razmerju, kakor se pobira po pokrajinah. V finančni zakon sem spravil pooblastilo, na podlagi katerega se minister pooblašča, da organizira posredovanje dela, dajanje pomoči brezposelnim delavcem ter kreditov za delavska stanovanja iz zgoraj omenjenega vira. Strogo sem gledal na to, da se uveljavi načelo: denar naj se porabi tam, kjer se je nabral.

Po tem pravilniku bi se na sedežu vsake delavske zbornice osnovala borza dela. Glede podpiranja brezposelnih sem se postavil na stališče, da naj bi se denarne podpore dajale samo za prvo silo in samo v najnujnejših slučajih. Ostali denar pa naj bi se porabil za zgradbo delavskih hiš. Napravili smo načrt, da bi se najprej v Ljubljani, Zagrebu in Belgradu zgradila delavska kolonija. Pri nas bi se za to porabilo 2 do 3 milijone. Stvar bi se lahko začela v enem mesecu izvajati. Za ta posojila smo določili nizko obrestno mero, namreč do 4%. Delavec, ki bi prišel stanovat v hišo, bi plačeval najemnino in malo amortizacijo in ko bi tekom določene dobe (kakih 10 let) odplačal polovico investiranega kapitala, bi se hiša prepisala nanj ter bi jo lahko v teku nadaljnjih 10 ali 15 let popolnoma izplačal. Iz denarja, ki bi se vsako leto stekal iz obresti in amortizacijske kvote, bi se vsako leto na novo zgradilo par hiš. Tako bi lahko pridni delavci prišli do svojega lastnega doma. Tudi za Maribor je bil zamišljen načrt. Na ta način bi pomagali delavstvu, ki nima zaslužka in onim, ki so brez stanovanj.

Reorganizacija delavskega zavarovanja.

Druga važna stvar je delavsko zavarovanje. Silno veliko pomislekov je proti današnji organizaciji zavarovanja, ki se trajno ne bo mogla vzdržati. Če ostane dosedanj sistem, se je bati, da bo ta velevažna socialno-politična ustanova doživela popolen krah. V tem slučaju bi kapitalistični krogi, ki pogosto v nevolji gledajo to važno socialno-politično ustanovo, še to definitivno porušili in vrnil bi se v dobo tistih bolniških blagajn, ki smo jih že imeli svoj čas, od katerih delavstvo ni imelo mnogo koristi.

Glede delavskega zavarovanja sem se držal sledečega načela: v to, kar je v zakonu nepopolnega v pogledu dolžnosti in pravic, zavarovancev in njihovih delodajalcev, se ne bom vtikal. Kajti, če bi se sedaj načelo to vprašanje, bi se lahko cel zakon zrušil. Dotaknil sem se samo organizacije zavarovanja. Tu sem se postavil na stališče, da je treba dati okrožnim uradom, ki imajo dovolj članov v bolniškem zavarovanju, popolno neodvisnost. Stvar je sledeča: bolniško zavarovanje je danes pasivno. Ker se namreč denar za bolniško in nezgodno zavarovanje zbira v eni blagajni, se iz prispevkov nezgodnega zavarovanja poleg gradnje palač v velik meri tudi vzdržuje bolniško zavarovanje. Za bolniško zavarovanje je dovolj denarja samo zato, ker

sta ti dve blagajni skupni. Denar za bolniško zavarovanje je namenjen za sedanjost, denar za nezgodno zavarovanje pa za bodočnost. Če bi se ti dve blagajni ločili, bi se v ta kaos upeljal red in okrožni uradi bi morali skrbeti, da bi prispevke za bolniško zavarovanje sproti izterjavali, da ne bi bilo tako ogromnih zaostankov. Danes znašajo n. pr. ti zaostanki okoli 140 milijonov dinarjev, ki bi jih bilo treba izterjati od delodajalcev. Ti zaostanki so v neprestani nevarnosti, kajti zgodi se večkrat, da podjetnik skrhira in je potem ves zaostanek, ki ga on dolguje, za delavstvo izgubljen.

To bi bilo treba preurediti. Zagrebški osrednji urad se je naravno upiral tem reformam, vendar pa se je posrečilo spraviti v finančni zakon pooblastilo, ki omogoča, da izvedemo reorganizacijo zavarovanja. Ker smo vedeli, da ne bomo ostali večno na vladi, smo dali v dotično pooblastilo čisto točno navedbo, kaj minister sme in česa ne sme preurediti. Novi minister ta pooblastila lahko izkoristi ter reorganizacijo izpelje, toda on ne more zavarovanju nič škodovati, ker mu je to s formulacijo pooblastila onemogočeno. Načeloma nisem zato, da se tako važne stvari urejajo s pooblastili, toda, če imamo tak parlament, kakor je pri nas, je nemogoče take spremembe brez nevarnosti za celotno zavarovanje obravnavati pred parlamentom, ker je to kočljiva stvar, ki jo v javnosti ne smemo kar tako načeti. Novemu ministru sem vse moje načrte razložil in on mi je obljubil, da me bo pri izvedbi teh načrtov poklical k sodelovanju.

Istočasno s tem pooblastilom sem spravil v finančni zakon tudi pooblastilo o izvedbi volitev v okrožne urade. Dosedaj je bilo namreč določeno tako, da bi se morale volitve v vse okrožne urade v državi izvršiti hkrati. Na podlagi tega pooblastila pa ima minister pravico, da izvede volitve ločeno po okrožjih, kadar nastopi za to primerna prilika. Na ta način bi prišli delavski zastopniki hitreje do svoje besede.

Skrb za naše izseljence.

Tudi financiranje izseljeniške službe smo postavili na novo podlago, tako da je od proračuna popolnoma neodvisna. Ker se zbira v izseljeniškem fondu razmeroma dovolj sredstev, sem sklenil, da s tem denarjem organiziram še izseljeniško službo. Mesto, da ta denar leži v Belgradu v Hipotekarni banki, je bolj pametno, da se porabi za namen, za katerega se zbira. Posebej smo izdelali načrt za organizacijo izseljeniške službe v Nemčiji in Franciji. Nekaj malega smo napravili tudi za svoje izseljence, ki so v večini slučajev prepuščeni največji revščini in se zanje nikdo ne briga.

Pravilnik o obratnih zaupnikih.

Važna stvar je tudi vprašanje obratnih zaupnikov. Po zakonu imajo obratni pravico izvoliti delavske zaupnike. Ni pa nobenega pravilnika, ki bi določal pravice obratnih zaupnikov in dolžnosti podjetnika napram zaupnikom. Ker je bil pripravljen načrt pravilnika zelo nepopolen, sem dal izdelati nov tozadevni pravilnik ter ga dal razposlati že pred veliko nočjo delavskim in industrijskim zbornicam, da dajo o njem svoje mnenje. Tako bi bila ta važna zadeva lahko v najkrajšem času gotova.

Za Delavske zbornice.

Ko sem prišel na vlado, še v celo vrsto Delavskih zbornic niso bile izvršene volitve. Jaz sem dal takoj razpisati volitve v Splitu, Zagrebu in Novem Sadu ter pripravil vse potrebno, da tekom enega leta lahko vse Delavske zbornice preidejo v roke voljenih zastopnikov delavstva. Tako bo tudi ta delavska institucija prišla pod vpliv delavcev in jamčila, da bodo delavski interesi boljše zastopani.

Za povzdigo gospodarstva.

Če hočemo kritizirati naše delo v vladi, moramo sicer priznati, da je cela vrsta stvari, ki jih nismo mogli v tako kratkem času izvršiti; toda veliko stvari je, ki smo jih izpeljali in lahko rečem, da smo dosegli celo to in ono, kar se je prej morda zdelo nedosegljivo. Vzemimo samo našo davčno politiko. Je res, da je davek na ročno delo ostal in da malenkostno zvišanje eksistenčnega minimuma ne bo veliko koristilo. Lepe sadove pa bo rodilo znižanje dohodnine za ¼. Vsa današnja mizerija izvira odtod, ker ni dela, ker obrati stoje, delavstvo pa nima zaslužka. Eden glavnih vzrokov, da je pri nas gospodarsko delo tako zaostalo, pa so bili pretirani davki. Podjetniki so omagovali in zato je bila prva naša zahteva, da se davki znižajo, in se tako ustvarijo pogoji za novo življenje na gospodarskem polju, ker le potem bodo ljudje lahko dobili kruha. Če pa je dosti dela, se lahko tudi misli na zvišanje delavskih plač. Z znižanjem dohodnine smo dosegli, da se bo začelo novo gospodarsko življenje, od česar bodo imeli tudi delavci velike koristi. V takih razmerah, kakor vladajo v gospodarskem življenju dandanes, delavec nima nobene besede, ker se cena njegovega dela določa po ponudbi in po povpraševanju. Mi smo z davčnimi olajšavami pričeli spravljati v gospodarstvo novo gibanje in s tem položili temelj za novo dobo boljših razmer za delavca.

>Tega niste dosegli!

Če pravi kdo, da tega in onega nismo dosegli, je to resnica. Tako n. pr. bodo plačevali trgovski nameščenci od svojega zaslužka davek, ki bo znašal 2—8% prejemkov. Prvoten načrt je bil, da znaša ta davek 8% za vse trgovske nameščence. Po našem prizadevanju se je glede tega davka dosegla lestvica, ki določa, da ne plačujejo vsi 8%, temveč nekatere kategorije veliko manj. V južnih krajih naše države so plačevali trgovski nastavljenici tako visoke davke, da so z obema rokama zgrabili teh 8%. Zato je razumljivo, da je bilo naše delo za znižanje tega davka zelo oteženo. Morali smo prav po judovsko barantati. Končno pa smo vendar ta davek znižali, tako da se bo pri nas plačevala komaj dobra polovica zneska, ki ga je določal prvotni načrt. Seveda tudi to še ni vzorna rešitev vprašanja. Vsaj eksistenčni minimum naj bi znašal 20.000 Din. Toda mislim, da je boljše, da smo dosegli vsaj nekaj, kakor nič.

Opozicija ima prav, če kritizira in pravi, da je treba davke tukaj in tam znižati. To sem tudi jaz delal, ko sem bil v opoziciji, in me še danes radi tega ni sram. Toda razlika je v tem: ko se je delavski davek uvedel, ni noben samostojno demokratični minister protestiral proti uvedbi tega davka. Mi, ki smo bili v opoziciji, smo se morali boriti proti temu davku mesto onih, ki so bili v vladi. Zato pravim, da ti naši nasprotniki nimajo pravice očitati nam, da nismo vsega dosegli. Mi smo zastavili vse sile, toda če v danem položaju n. pr. davka na ročno delo nismo mogli odpraviti, smo bili vendar mnenja, da je za splošnost in tudi za delavstvo boljše, če ostanemo na vladi. Je namreč na drugi strani veliko stvari za splošno korist, ki jih je rodilo naše sodelovanje v vladi. Naj omenim samo, da smo ustvarili s tozadevnimi amandmani podlago za delovanje oblastnih samouprav. Veliko, kar bi lahko še izvršili, bo morda sedaj ostalo na papirju. Če pridejo drugi ljudje in prekinejo tok, ki smo ga mi uvedli, nismo mi odgovorni. Zato lahko mirne duše presojava položaj in dajemo odgovor za svoje delo.

Zaupajmo v naša načela in naše delo.

Naj rečem v tej zvezi še eno. Ene stvari zlasti manjka našim ljudem, in to

je: zaupanja v samega sebe, v svojo organizacijo in v svoje zastopnike. Pri našem težavnem delu v vladi smo dosegli uspehe le z samozavestnim poudarjanjem naših pravic in s prepričanjem, da mora pravična stvar končno vendarle prodreti. Naši tovariši v vladi so se tu pa tam dolgo branili in odklanjali naše zahteve, nazadnje pa jih je sila stvarnih argumentov in odločne obrambe naših upravičenih in utemeljenih zahtev skoraj redno pripravila do tega, da so popustili. Prav te žilave vztrajnosti in samozvesti pa pogrešam pri naših ljudeh. Če je treba danes kaj povedati, potem moramo predvsem poudariti to, da bodi odslej v naših vrstah močna vera v naše ideje in naše delo. Ne glejmo samo na to, kaj pravi o našem delu nasprotnik, ne bojmo se vsakega očitka. V naše vrste mora prodreti zavest, da smo nekaj drugega, kakor so marksisti ali samostojni demokratje.

Zlasti to bi rad poudaril, da je ven-

darle naša organizacija tista, ki je dosegla za delavstvo lepe uspehe. Ne trdim, da bi nasprotna organizacije bile nepotrebne in da niso nič storile za delavca. Toda naš prvi maj se loči od prvega maja marksistov. Prekašali nas bodo v rušitvi, toda ljudje, ki bodo ustvarjali boljši družabni red, bodo izšli iz naših vrst. Socialisti hodijo sami svojo razredno pot in nočejo z nikomur sodelovati. Mi pa se ne postavljamo proti kmetu in obrtniku, mi se zavedamo, da sta podjetnik in delavec tesno vezana drug na drugega. Ne pozablamo pa pri tem, da so naše organizacije delavske in da je naša naloga braniti predvsem delavske interese. Mi vztrajamo na sodelovanju z drugimi stanovi in se hočemo tudi v bodoče v okrilju Slovenske ljudske stranke boriti za naše pravice. Naj današnji 1. maj poživi v naših vrstah vero v naša načela in naše delo, pa bomo hodili naprej od zmage do zmage in položaj delavstva pri nas bo vedno boljši.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Zveza tovarniškega delavstva.

Domžale. Dolgo časa je pri nas delavstvo trpelo vsled šikaniranja od tujcev. Premišljevalo je, kam bi se obrnilo in kdo bi mu pomagal. In vendar je našlo pot, edino pravo pot. Obrnilo se je na strokovno organizacijo v Ljubljani in sicer na organizacijo krščanskih socialistov. Petmesečni boj, ki je trajal med nami in delovodjem Katzarjem, češkim Nemcem, je ta organizacija končala v kratkem času v našo korist. Človek, ki je mislil v svoji nadutosti, da smo mi neizobraženi in vajeni le za sužnje, je moral zapustiti podjetje in iti v svojo domovino. In prav je tako. Saj imamo pri nas dovolj brezposelnih in sposobnih ljudi. Delavstvo širom domovine naj se pa zaveda, da je njegova rešitev le v organizaciji in sicer v krščanski socialistični, ker le v tej boš imel pomoč. Le strokovna organizacija nudi zavetje vsem delavcem, ki so v nji včlanjeni. Drugi se pa itak ne briga za delavstvo, kajti sedanja družba zahteva od tebe le to, da garaš in garaš, dokler se ne izgaraš, nakar te vrže kot nerabnega na cesto. Najboljši zavezniki kapitalistov so pa neorganizirani delavci, kajti neorganizirani delavec je igrača kapitalistov. Zato naj vsak stopi v organizacijo strokovne zveze v Ljubljani. Le ta ti nudi pomoč, v vseh težjih slučajih se lahko obrneš tja in pomagala ti bo, kolikor bo v njeni moči. Zavedaj se pa tudi, da je potrebna med tovariši sloga, ker le v slogi je moč.

Zveza papirniškega delavstva.

D. M. v Polju. Preden stopi boj, ki se zaenkrat bje še za kulisami, v odprto fazo, je potrebno, da tudi mi delavci sa-

mi, katerim je ta boj namenjen, spregovorimo svojo besedo. Razlogi, ki so jih navedli gospodje od Združenih papirnic Vevče, Goričane in Medvode glede redukcije delavstva, po našem trdnem prepričanju ne drže. Vsakemu delavcu v podjetju je znano, da še nikdar ni bilo toliko naročil papirja kakor ravno sedaj, v času, ko se mečejo v svet vesti o skorajšnji ustavitvi obrata. Delavstvo tudi ve, da ima podjetje toliko naročil, da lahko zdrži celoten obrat tri mesece, ne da bi došla nova naročila. Delavstvo ve, da se gospodje točno ravnajo po načrtu Zveze industrijev za odpravo osemurnega delovnega časa, za znižanje plač itd. Delavstvo pa tudi ve, da bo v slučaju redukcij najbrže prišlo zopet lahko čez 14 dni ali mesec zopet nazaj na delo za znižano plačo in pod pogoji, ki mu jih bodo stavili gospodje. Delavstvo v Združenih papirnicah ve še veliko, pa zaenkrat naj to zadostuje, ker je mnenja, da je že s tem toliko povedanega, da če gospodje res nimajo drugih razlogov kakor zgoraj navedene in pa tiste, ki so jih sami navedli, je vsaka najmanjša redukcija razvoju podjetja v kvar.

Strokovna zveza rudarjev.

Trbovlje. Strokovna zveza rudarske skupine Trbovlje sklicuje za četrtek, dne 19. maja ob 4 popoldne sestanek. Radi važnih stvari, ki so na dnevnem redu, ste poklicani vsi odborniki in člani, da se istega sigurno in točno udeležite. Sestanek se bo vršil na Vodah v tajništvu.

22. maja t. l. vsi na Sv. Jošt!

Nasprotniki delavske socialne zakonodaje.

Pred nekaj dnevi je imela industrijska zbornica v Belgradu sejo, o kateri je bilo izdano sledeče poročilo:

»Kot prva točka dnevnega reda se je razpravljalo o pravilniku o delavskih zaupnikih, ki ga je izdelalo ministrstvo za socialno politiko (pod dr. Gosarjem, op. ur.). Po dolgem razgovoru se je uvidelo, da bi dovedlo oživotvorjenje tega pravilnika do novega vrenja v podjetjih in bi se najboljši delavci odvajali od dela. Inspekcije dela zadostujejo in ni treba, da se uvajajo nove inspekcije v podjetjih samih. Končno se sklene, da se naprosi ministra za socialno politiko, da novega pravilnika ne izda, ker se ne čuti potreba.«

Tako torej, vendar zopet enkrat čisto jasna beseda. Industrija se boji, da bi nastalo v podjetjih »novo vrenje« in da »se bodo najboljši delavci odvajali od dela«. Vprašali bi te gospode, kdo pa danes odvajal delavce od dela? Ali ne ravno industrija sama s tem, da daje delavcu za njegovo delo tako majhen kos kruha. Kako naj bo danes delavec res z vso dušo pri svojem delu, kako naj se zavzame, da bo čim več in čim bolje izdelal, ko pa ve, da za to ne bo dobil čisto nič več plače in da ga kljub temu podjetnik danes ali jutri lahko odpusti.

Vedno pravijo podjetniki, da organizacija delavca odvaja od dela. Res pa je ravno nasprotno! Organizacija uči delavca, da je treba za plačilo delati, da je delo podlaga vsemu. Uči ga pa tudi, da

mora za svoje delo dobiti zasluženo plačilo in da če tega ne dobi, da se mora zanj boriti. Nasprotno pa ravno podjetnik razbija vse to delo organizacije s svojim brezobzirnim stremljenjem po dobičku za svoj žep, ne oziraje se na to, ali njegov delavec lahko izhaja s svojo plačo ali ne. Delavcu pravi podjetnik: Ti samo delaj, plačo pa ti bom določil jaz. In ali mislijo podjetniki, da s tem delavca navaja k delu? Prav gotovo ne! Ravno podjetnik je tisti, ki delavcu tovarno in delo v njej pristudi do skrajnosti.

»Inspekcija dela zadostuje in ni treba, da se uvajajo nove inspekcije v podjetjih samih.« To je ravno tisto, česar se podjetniki najbolj boje — kontrola. »Inspekcije dela zadostujejo.« Saj vsak dan vidimo, kako zadostujejo, v koliko res vršijo nadzorstvo nad podjetji in v koliki meri so dejansko inspekcije — nadzorstva. Saj vemo, kako se pri nas inspicira. Zato je nujno potrebno, da delavec sam izvršuje to službo in ravno obratni zaupnik naj bi imel to nalogo poleg drugih. Tega pa se podjetniki boje. Zakaj? Če se ne boje inspekcije dela, če je v podjetju vse v redu, čemu potem tolik strah? Saj se ne bo imel obratni zaupnik nad čim spodtikati! Zakaj potem bojazen? Zato, ker tudi podjetniki sami vedo, kako je po njihovih podjetjih, kakšne so higijenske in zdravstvene razmere, kako je z varnostnimi napravami, kakšen je delovni čas,

kakšne so plače, kako se postopa z delavci itd. Krši se zakon in ni tistega, ki bi energično nastopil za to, da se dosledno izvaja. In podjetnik je s tem popolnoma zadovoljen.

Industrija zahteva od ministrstva za socialno politiko, da pravilnik o delavskih obratnih zaupnikih umakne. Delavstvo pa zahteva, da se pravilnik v celoti uveljavi. Kdo bo prodrl, lahko sklepamo iz izjave ministra za socialno politiko, ki je deputaciji industrijev obljubil, da bo upošteval obojestranske zahteve. To pa ni mogoče! Mogoče je samo, da se pravilnik izda ali pa se ne izda.

Ko je bil minister za socialno politiko dr. Gosar, smo videli, da so se začeli za delavstvo časi boljšati in da bo moglo vsaj deloma priti do svojih najnaravnih pravic. Pravilnik o delavskih obratnih zaupnikih je imel biti izdan v najkrajšem času. Sedaj pa, kakor se iz vsega razvidi, ne bo zagledal belega dne.

Delavstvo iz tega slučaja zopet lahko sprevidi in spozna, kdo je njegov nasprotnik, komu velja ves njegov boj. Uvidi pa tudi lahko, da je ta njegov nasprotnik sila močan in boj z njim ne lahek, ker ima v rokah močno orožje — kapital. Gotovo zastopa tako stališče celokupna industrija naše države brez razlike politične pripadnosti. Delavec pa ima samo delovne roke in kot tak sam napram strnjeni kapitalistični fronti prav nič ne pomeni. Edino, kar mu še preostaja je, da se združi s sebi enakimi v močno armado, kajti le tako ima izglede na uspešen izid tega neenakega boja. Delavstvo, organiziraj se! Vsak tovariš naj pridobi vsaj enega novega člana!

Političen pregled.

Glasovi, da bomo imeli v jeseni volitve, so vedno številnejši. Po teh napovedih bi bila sedanja Vukičevićeva radikalno-demokratska vlada volivna. Začetkom junija bi razpisala volitve, ki bi se vršile začetkom septembra (po ustavi se morajo volitve vršiti v roku treh mesecev po razpisu). Nova skupščina bi se sestala na prvo zasedanje popolnoma redno, kakor predpisuje ustava, dne 20. oktobra.

Razpoloženje za volitve je dokaj različno. Del radikalov (pod Vukičevićem) je za volitve, med tem ko so takozvani pašičevci proti volitvam. Razpust skupščine in nove volitve pomenjajo predvsem naskok Uzunovičevih in Vukičevićevih radikalov proti pašičevcem, katere hočejo pritisniti ob steno.

Demokratska zajednica je tudi za volitve. Ze preje, ko je Uzunović sestavljal razne vlade in se pogajal tudi z demokrati, je Davidović vedno izjavljal, da je za svobodne volitve.

Sam demokrati so ves čas, odkar je lani prišlo vprašanje volitev kot izhoda iz večnih kriz na dnevni red, bili za nje. Pribičević, ki je uvidel, da ne pride pri nobeni kombinaciji v poštev, je predsedniku vlade Vukičeviću in na shodih zatrjeval, da želi iti na volitve.

Ali je tudi Radić za volitve, ni prav jasno. Zdi se, kakor mnogi zatrjujejo, da mu ni za nje. Njegov položaj med ljudstvom ni preveč trden. To so pokazale oblastne volitve 23. januarja. Še važnejše je, da mu manjka sredstev za volitve. Odtod izvirajo njegove dvovrstne izjave, enkrat za volitve, drugič za to, da skupščina dela.

SLS se volitev ne boji. S svojim delom v vladi je pokazala toliko zmisla za obče ljudske potrebe in izposlovala toliko važnih stvari, kakor nobena druga stranka dosedaj. Naše ljudstvo to dobro ve, zato se ne bo pustilo begati od agitatorjev in njihovih demagoških fraz, ampak bo ob volitvah trdno stalo v vrstah SLS.

Čim bi se skupščina razpustila, bi se sedanja vlada rekonstruirala in bi vanjo vstopili nekateri ministri kot zastopniki Slovencev in Hrvatov.

Med radikali je hud boj za voditelja radikalne stranke. Za to mesto se potegujejo Marko Trifković, Nikola Uzunović, Aca Stanojević, dr. Momčilo Ninčić in Božo Maksimović. Najresnejši kandidat je Aca Stanojević, ki je pa izrazil pašičevce.

Prihodnje dni bo šel Vukičević v Vrtnjačko banjo, kjer je kralj na letovišču. Takrat mu bo kralj najbrž podpisal novo listo ministrov, ukaz o razpustitvi sedanje narodne skupščine in ukaz o razpisu novih volitev začetkom avgusta.

Vsi ti negotovi glasovi o volitvah pač jasno kažejo, kako hudi boji se vrše v radikalni stranki, da jo je treba držati skupaj s takimi sredstvi, kot so volitve.

Delavska zveza.

Trbovlje. V petek 6. maja je imela Delavska zveza v Trbovljah v Društvenem domu shod. Prvi je poročal oblastni poslanec tov. Križnik o delovanju ljubljanske oblastne skupščine. Iz poročila je bilo razvidno, da skrbi oblastna skupščina tudi za naš trg, in da skuša, v kolikor ji to dopuščajo razpoložljiva sredstva, ublažiti stanovanjsko krizo s tem, da je že stavila v proračun gotovo vsoto, ki je namenjena za zidavo stanovanjskih hiš v Trbovljah. Priznala je tudi podporo raznim socialnim zavodom ter izposlovala, da se upostavi v Trbovljah ekspozitura okrajnega glavarstva, kar je tudi velike važnosti za naš kraj. Trbovljčani se ljubljanski oblastni skupščini za njeno naklonjenost in pomoč zahvaljujemo in želimo, da bi nam oblastna skupščina tudi v bodoče šla na roko in v pomoč. Zatem je imel krasen in veličasten govor tov. Terseglav, ki je jasno povedal, kje tiči vzrok, da je delavstvo danes tako na tleh in ponižano. Tovariš Terseglav pove vsakokrat nekaj novega, s čemer posveti prav v globino vsakega vprašanja in je tudi topot potegnil vse poslušalce s seboj s svojo ostro kritiko marksizma, kar je za Trbovlje bilo nekaj novega. Z ozkega stališča »razrednega« boja mora delavstvo stopiti na tla splošno-človeške borbe za svobodo, samoodločbo, vzajemnost, bratstvo. Oglasil se je k besedi tudi eden od razredno zavodnih bernotovcev, pa je seveda nehote le še poglobil vtis Terseglavovih izvajanj. Shod je bil zelo živahen in se je zaključil z ovacijami našemu tovarišu, na katerega smo po pravici lahko ponosni.

Krščanski socialisti na svetovni gospodarski konferenci.

Na svetovni gospodarski konferenci v Zenevi so zastopane krščansko socialistične strokovne organizacije Evrope po sledečih delegatih: H. Ammelink in P. J. S. Serrarens (Nizozemska), F. Baltusch (Nemčija), H. Lambert in H. Pauwels (Belgija), L. Sanka (Češkoslovaška), J. Scherrer (Švica) in F. Spalowsky (Avstrija). Svoje stališče napram problemom, s katerimi se konferenca peča, so raztolmačili in poudarili s posebno izjavo, katero radi njene posebnosti v celoti priobčujemo.

Uvod.

Zadovoljitev resničnih potreb človeštva je namen gospodarstva. Zdravo svetovno gospodarstvo ima kot podlago dobro izvedeno organizacijo celokupne produkcije, trgovine in prometa, v kolikor je to v zvezi s stvarmi, ki se producirajo za svetovni trg.

V okviru tega naj bi nudila produkcija vsakemu, ki je na njej soudeležen, pravičen delež dobrin. Ta prepotrebna nova ureditev gospodarstva pa, ki mora postaviti človeka v centrum gospodarstvene in socialnega življenja, je dosegljiva le po potj sodelovanja, ki ga mora narekovati močna zavest skupnosti vseh narodov in gospodarsko interesnih skupin. Za doseg takega svetovnega gospodarstva je treba upoštevati predvsem sledeče:

I. Promet in trgovina.

Umetno oviranje mednarodne trgovine, ki je bilo posebno v zadnjih letih ne ravno najmanjši vzrok motenja in vzne mirjanja gospodarskega življenja, naj se enkrat za vselej opusti. Države naj sklenejo konvencije, da se opuste vse uvozne in izvozne prepovedi in se mesto tega postavijo primerne carinske tarife. Za trgovinske pogodbe veljaj splošno načelo čim večjih obojestranskih ugodnosti.

Vsekakor je zadnji čas, da se preneha z nadaljnjim zviševanjem carine. Dosledno naj se izvede enako postopanje s tujci in inozemci in prav tako opuste omejitve svobodnega mednarodnega osebnega prometa. Uvede naj se tudi svoboda pravice začasnega in trajnega bivanja. Regulacija in ustalitev kurzov produktov in deviz je, kakor kažejo skušnje, predpogoj gospodarskega ozdravljenja sveta in s tem tudi predpogoj za

povzdigo gospodarskega in socialnega položaja delavstva.

II. Industrija.

Mednarodno združevanje podjetij v kartele in truste lahko služi sistematični organizaciji svetovnega gospodarstva, a samo pod pogojem, da je podrejeno interesom splošnosti.

Dosedaj so pogodbe, ki so jih sklenili industriji posameznih držav, uravnava vaje produkcijo in mednarodno trgovino docela enostransko, ne ozirajoč se na to, da predstavlja delo enakovreden faktor produkcije. Dalje imajo te pogodbe v svojem učinkovanju najškodljivejšo posledico ne samo za delavstvo, ampak tudi za cele gospodarske grupe. Zato smo zastopniki krščansko socialističnih strokovnih organizacij mnenja, da je ustvarjanje takih mednarodnih pogodb med producenti posameznih držav pozdraviti le, ako prispevajo k ozdravljenju svetovnega gospodarstva in so podrejene interesom splošnosti.

Da se varujejo interesi splošnosti, je potrebno trajno sodelovanje med vlada-mi, delodajalci in delojemalci, bodisi v obliki mednarodnega gospodarskega in-stituta, bodisi kako drugače.

V priznanju važnosti in pomena, ki ga ima v gospodarstvu delo, se mora zagotoviti delavstvu primerno sodelova-nje v vodstvu nacionalnih in mednarod-nih kartelov.

Tudi racionalizacija dela more služiti prosperu celokupnega gospodarstva. Treba pa je podvzeti omejitve, da se za-brani, da bi povzročala racionalizacija za delavstvo škodljive posledice, pred-več, da ne bi povzročala večjega na-raščanja brezposelnosti. Racionalizacijo pa, ki izvira samo iz pohlepa po čim večji produkciji brez ozira na povzdigo življenjskega nivoja širokih ljudskih pla-sti in brez upoštevanja duševnih in mo-ralnih dobrin, ki pri tem docela izgi-nejo, je treba v principu odkloniti.

Pri izvajanju racionalizacije se ne sme ozirati samo na interese podjetja, am-pak predvsem na interese ljudi, še po-sebej pa na koristi posameznega delavca. V splošnem naj se podvzame posebne odredbe za zaščito brezposelnosti. Sem-kaj spada tudi razdelitev večjih javnih del v času krize. Radi tega je nujno po-trebno zavarovanje delavcev za slučaj brezposelnosti.

III. Agrarno vprašanje.

Krščansko delavstvo priznava velik pomen kmetijstva za splošno ljudsko bla-gostanje. Od stanja kmetijstva zavisi v veliki meri tudi življenjski standart in-dustrijskega delavca, nameščena in pa uslužbenca. Najširše plasti ljudstva ima-jo torej velik interes pospeševati kme-tijstvo s primernimi sredstvi.

Kmetijska produkcija se mora zbolj-šati:

a) z zmernimi cenami kmetijskih pro-dukcijskih sredstev (kmetijski stroji, umetna gnojila itd.);

b) s primernimi plačami, dobrim rav-nanjem, napredkom in človeka dostoj-nimi stanovanji kmetijskih delavcev;

c) z brezobrestnimi, dolgoročnimi kre-diti, izdelavo statistike, pospeševanjem kmetijskega združništva in kmetijske-ga pouka širokih plasti;

d) z ojačenjem direktnega prometa med kmetijskimi produktivnimi zadrugami na eni in konzumi na drugi strani.

Ne uredi naj se pa agrarno vprašanje tako, da bi se oviral napredek kmetij-stva in zdrava konkurenca. Na drugi strani je vsekakor treba opustiti izvozne prepovedi tudi za kmetijske pridelke. V interesu kmetijstva je tudi modernim razmeram primerno urejeno zakupno in najemniško pravo. Na polju zaščite na-jemnikov so potrebne v posameznih dr-žavah številne spremembe.

IV. Sodelovanje delavcev in podjetnikov.

Zastopniki krščanskih strokovnih or-ganizacij, ki se pri tej svoji programatični izjavi naslanjajo na osnove svetovno gospodarskega programa, ki ga je sesta-vila Internacionala krščanskih strokov-nih organizacij leta 1922, želijo s tem predvsem poudariti, da je po njihovem naziranju mogoč zdrav razvoj svetovne-ga gospodarskega življenja le na podlagi sodelovanja delavcev in podjetnikov. Vendar je tudi tako sodelovanje mogoče le tedaj, ako delavcem in nameščencem le druga interesna skupina njihove pravi-ce prizna in morejo ti v vodstvu gospo-darstva sodelovati, posebno tam, kjer se v imenu gospodarstva posameznih držav

podajajo mnenja in predlogi ter padajo odločitve.

Delovni pogoji naj zadostno ščitijo npravnost, človeško dostojanstvo, delovno moč in zdravje delavca in mu omogočajo svoboden razvoj in razmah njegove osebnosti kakor tudi izpolnjevanje njegovih obveznosti napram Bogu, družini in družbi. Dobra ureditev delovnih pogojev pa mora bazirati na konvencijah, ki so jih sprejele mednarodne delavske kon-ference. Zastopniki krščanskih delavcev so mnenja, da je zadnji čas, da se vodi-telji gospodarstva v vseh državah zave-dajo, da predstavlja neratifikacija vele-pomembnih mednarodnih delavskih kon-vencij in predvsem neizvajanje osemur-nika veliko oviro za ozdravljenje gospo-darskega življenja.

Energičen nastop za takojšnjo izvedbo obč. volitev v Ljubljani.

Ljubljana, dne 6. maja 1927.

Gospodu Antonu Mencingerju, vlad-nemu komisarju mestne občine ljubljans-ke v Ljubljani. Podpisani zastopniki ljubljanske organizacije SLS smo bili z odlokom velikega župana ljubljanske oblasti z dne 30. marca 1927 S. br. 1473 imenovani za člane sosvetja vladnega komisarja občine ljubljanske. To funk-cijo smo sprejeli s sledečo izjavo:

»Podpisani zastopniki ljubljanske or-ganizacije SLS kot člani gerentskega so-sveta izjavljamo, da smo pripravljeni radi nujnih gospodarskih vprašanj v ge-rentskem sosvetu pri Vas sodelovati s pogodjem, da se bodo naši predlogi, na-sveti in prošnje uvaževali in dejansko izvrševali. Vztrajamo slejkoprej na na-čelnem stališču naše stranke, da se mestni občini ljubljanski vrne njena avtonomija z zakonitim občinskim za-stopstvom in Vas vsled tega g. vladni komisar prosimo, da čimprej ukrenete vse potrebne korake za izvršitev obč. volitev. V Ljubljani, dne 4. aprila 1927.«

To izjavo smo Vam ob priliki 1. seje gerentskega sosveta izročili.

Ker se nujno potrebne občinske vo-litve ne razpišejo in se predlogi gerent-skega sosveta dejanski ne izvršujejo, izjavljamo, da z današnjim dnevom odla-gamo mesta članov v gerentskem so-svetu in Vas prosimo, gospod vladni ko-misar, da o tem obvestite g. velikega župana ljubljanske oblasti.

Dr. Ivan Stanovnik, I. r., Janko Nep. Jeglič, I. r., dr. Valentin Rožič, I. r.

Delavsko-mladinski tabor na Sv. Joštu.

V nedeljo, dne 22. maja se bo vršil na Sv. Joštu nad Kranjem velik delav-sko-mladinski tabor, ki ga bo priredila centrala Krekove mladine. Udeleženci iz Ljubljane in okolice se odpeljejo s prvim jutranjim vlakom v Kranj, kjer se združimo z udeleženci z Gorenjskega, nakar bo skupen odhod na goro. Po prihodu na goro bo sv. maša, ki jo bo daroval g. Krašnja z Jesenic, zatem pa tabor pod staro lipo dr. Kreka. Vabljeni so vsi delavci in prijatelji de-lavstva iz vseh krajev Gorenjske!

Tedenske novice.

Občni zbor »Prve delavske hranilnice in posojilnice« v Ljubljani se bo vršil na Vnebohod 26. maja 1927 ob 10 do-poldne v prostorih zavoda na starem tr-gu 2/I v Ljubljani. Dnevni red: 1. Čita-nje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru; 2. poročilo načelstva in nadzorstva; 3. odobritev računskega za-ključka (za 2. upravno leto); 4. volitev nadzorstva; 5. slučajnosti. Vabljeni vsi člani. — Načelstvo.

Zaposlenje inozemskih delavcev. Ka-kor poročajo iz Belgrada, je minister za soc. politiko dal objaviti izpremembe pravilnika za zaposlenje inozemskih de-lavcev, katere je odredil že dr. Gosar kot minister. Najvažnejša izprememba je v tem, da bodo dajali dovoljenja od-slej veliki župani, ki pač ne morejo bolj-še poznati razmere in pač niso izpostavljeni tolikim vplivom, ki pridejo v Bel-gradu do veljave.

Prve češnje. Na ljubljanskem trgu so se pojavile prve češnje in sicer po 40 Din za kilogram. Da so branjevske god-njale o slabem izpokučku, je seveda ra-zumljivo.

Smrtna nesreča železničarja. V četr-tek dne 5. maja je kurjač državne želez-nice Anton Ferenin opoldne odšel v služ-bo z namenom, da bo peljal tovorni vlak, ki odhaja z Jesenic proti Bohinju okoli 1. ure. Ker je bil silno vesten in natan-čen v izpolnjevanju svojih dolžnosti, je stopil pred stroj ter pričel snažiti sve-tiljke. Nič hudega sluteč, je stal ravno pred odbijačem. Po istem tiru pa je v tem trenutku počasi privozil drug stroj z vagonom žindre pred seboj. Dasi se je voz komaj premikal, je zadostovalo, da je Ferenina pritisnilo med odbijača in mu pri tem stisnilo prsni koš, tako da je samo še zavpil, nato pa, ko se je stroj odmaknil, je padel mrtev na tla. Pritekli so mu tovariši na pomoč, toda bilo je za-man. Zapušča vdovo ter dva majhna otročiča.

Ali se še niste prijavili za romanje na Trsat? Če se še niste, storite to čimpre-je. Kajti tako ugodne prilike kmalu zo-peč ne bo! Skupno romanje s posebnim vlakom, brezplačen izlet po Jadranskem morju, prenočišče zastanj — Vam nudi romanje, ki ga priredi dne 23. julija t. l. »Sveta vojska« v Ljubljani, Poljanski nasip 10. Izkaznica, ki daje pravico do vseh teh ugodnosti, stane 50 Din. Poseb-nemu vlaku bo pridojen voz z lastno okrepčevalnico. Ne prezrite ugodne pri-like ter pišite še danes po izkaznico! Po-jasnila brezplačno!

Zalostna smrt. 23 letni Stefan Lipov-šek iz Medloga pri Celju je bolehal na božjastnih napadih. V torek 3. maja do-poldne so šli starši imenovanega na po-lje in ga pustili samega. Stefan je šel ki-dat najbrž gnoj, pri delu je dobil božja-sten napad, ki ga je vrgel v gnojnico, kjer je revež utonil. Ko so se namreč opoldne svojci vrnili s polja, so ga našli mrtvega v gnojnici.

Požar. V Konjicah pri Laškem je dne 30. aprila nastal požar pri Knezu, ki je uničil hišo in gospodarsko poslopje. Zgo-rel je tudi triletni otrok. Oče in mati sta bila na zaslužku od doma, šest otrok pa se je hotelo kratkočasiti na ta način, da so zakurili. Ogenj se je razširil in vpe-pelil vse imetje uboge družine.

Socialna slika. Zanatska banka v Bel-gradu je pred kratkim razpisala natečaj za nekoliko uradniških mest. Oglasilo se je nič manj kot 750 kandidatov.

Dividenda za rudarje. Akcijonarji rudnika v Aleksincu v Srbiji, ki imajo svoj sedež v Bruslju, so na letošnjem občnem zboru sklenili, izplačati delav-cem v rudniku Aleksincu po 100 frankov dividende od čistega dobička. Izplačila bo izvršila Francosko-Srbska banka v Belgradu. — Na kako tako misel gospo-dje akcijonarji Trboveljske družbe ne pri-dejo. In vendar je gotovo, da bi Trbo-veljska družba iz svojih čistih dobičkov lažje dala slovenskim rudarjem po 100 zlatih frankov, kakor je Aleksinska družba srbskim rudarjem dala po 100 francoskih frankov. Sploh ne verjame-mo, da bi se rudarjem v Aleksincu slab-še godilo kakor se godi našim trbovelj-skim.

Otrok pod vlakom. Na železniški progli Karlovac-Sisek se je pripetila težka ne-sreča. Šestletni deček je ob progi pasel živino in se igral na tiru. Ko se je bližal vlak, je deček zbežal po tiru; seveda ga je vlak takoj dohitel in povozil. Kolesa so mu odrezala desno roko in desno no-go. Tudi na glavi je bil močno poškodo-van. Ko je strojevodja ustavil vlak, je bil deček že mrtev.

Prodana tovarna vžgalic. Švedski so ku-pili »Dravo«, največjo tovarno vžgalic v Jugoslaviji.

Krupp v Jugoslaviji. Kruppovo podjet-je, ki ima v svojih rokah skoro vso nem-ško jekleno in dober del nemške ko-vinske industrije, je prevzelo večino del-nice industrije vagonov na Brodu. Tovar-na vagonov se bo pretvorila do konca avgusta v tvornico lokomotiv. Krupp bo privedel vse inženere iz svojih glavnih tovarn v Dortmundu, Duisburgu in Es-senu. Ti bodo izvršili ves načrt in bodo ostali stalno pri delu v tovarni. V uprav-nem odboru tovarne dobi Krupp tri stalne člane, v nadzornem pa dva. S tem svojim podjetjem namerava Krupp zalagati ves Balkan in bližnji vzhod z loko-motivami, poljedelskimi stroji, avtome-bili in motorji.

Dinamit in antidinamit. Med najstra-nejša rušilna sredstva spada brez dvo-ma — dinamit. Najmogočnejše trdnjave izpreminja v ruševine, razdira mostove, podira stolpe in zgradbe. Po vsej pravici primerjamo dinamitu — alkohol. Tudi

on uničuje vse: žre blagostanje, ruši družinsko srečo, trga iz srca mirno vest, omamlja razum, izpreminja človeka v zver. Nasproti dinamitu-alkoholu je tre-ba postaviti sredstvo, ki gradi, prinaša blagostanje, napredek, srečo, mir zado-voljnost. To protisredstvo je protidina-mit (antidinamit) — abstinenca. Da bi se sila dinamitu-alkoholu uničila, da bi se treznost med nami razširila, je izdal znani pisatelj župnik A. Mrkun posebno knjižico s tem naslovom. Nič manj kot 58 ugovorov, predsodkov o alkoholu pisa-telj tako poljudno in prepričevalno ov-že in razprši vse dvome in predsodke, da bo knjižica brez dvoma obrodila mnogo sadu! Kdor jo dobi v roke, jo bo moral prečitati do konca! Lična knjižica stane 10 Din (po pošti 50 par več) ter se dobi pri »Naši Slogi« in »Sveti voj-ski« v Ljubljani, Poljanski nasip št. 10. Naročite jo takoj, ne bo vam žal!

Krekova mladina.

Podružnice! V nedeljo 22. maja gremo k Sv. Joštu. Naj vsakdo misli na to in si vse potrebno uredi. Udeleženci iz ljubljanske smeri se odpeljemo s prvim jutranjim vlakom. S tovariši Gorenjci se snidemo v Kranju na kolodvoru, na-akar odhod na goro. Na gori sv. maša. Izlet celodnevni. Sodeluje celotna tova-riška jeseniška godba. Nekaj hrane naj po možnosti vsak prinese s seboj. Za po-lovično vožnjo zaproseno, zato pazite na tozadevno obvestilo. V slučaju polovične vožnje se bodo dobile izkaznice na gori. Namen izleta: Tabor Krekove mladine in krščansko socialističnega delavstva sploh. — Na veselo svidenje!

Opozorilo vsem delavskim knjižnicam in knjižnicam Krekove mladine. V dija-škem listu Mentorju izhajajo letos Tren-tarjevi Spomini na Kreka, ki nam opi-sujejo Krekovo osebnost tako lepo, da imamo v našem slovstvu pač malo takih spisov. Bere jih z velikim zanimanjem vse, stari in mladi, izobraženci, delavci in kmetje; pisani so namreč tako vsak-prosto in umetniško ob enem, da jih vsak-do razume in jih je vsak vesel. V spisu imate vse polno mikavnih dogodkov, prav značilnih za Kreka. Spis je bogato opremljen s slikami krajev in oseb, ki se omenjajo v spisu. Dolej je izšlo takih slik 13. Najlepša med njimi je pač slika Prtovča; imate pa tudi sliko Davče, Dražgoš, Krekove kočice na Ratitovcu, pi-satelja Trentarja, očeta Jemca iz Davče itd. Tekoči letnik Mentorja se bo zaklju-čil s koncem letošnjega šolskega leta; zadnji dve številki bosta izšli skupaj kon-cem maja. Levstik je rekel o spisih, da je čas veter, ki pleve razpihava in le zrno pušča. Od vsega, kar se sedaj piše, se bo čez nekaj desetletij brala samo še ta ali ona stvar; a med tiste spise, ki bodo zanimivi tudi še čez sto let, bo-do spadali po našem mnenju Trentarjevi »Spomini na Kreka« radi svoje vsebine, ki tako nazorno podaja sliko enega naj-večjih Slovencev, kar jih je kdaj živel. Po Mentorju bodo še dolga desetletja spraševali obiskovalci knjižnic. Posebno velja to za Krekovo mladino, ki se bo pač predvsem brigala za spoznavanje osebnosti svojega mojstra. Radi tega se nam je zdelo potrebno, da smo opozorili vse knjižnice Krekove mladine, pa tudi njene člane, da si nabavijo Mentorja, dokler ga je še mogoče dobiti. Na raz-polago je namreč samo še dobro sto iz-vodov in v nekaj mesecih ga bržkone sploh ne bo več dobiti. Naroča se pri upravnistvu Mentorja v Ljubljani, Miklo-šičeva cesta 7 in stane na leto 40 Din, za dijake 30 Din.

Ljubljana. Dramatični odsek naše po-družnice bo gostoval v nedeljo 15. maja ob 8 zvečer v Društvenem domu v Mo-stah z narodno igro s petjem »Krivo-prisežnik« Vstopnice se bodo prodajale v nedeljo od 10 dopoldne do predstave v Domu v Mostah. K obilni udeležbi vsi okoličani vabljeni.

Moste. Naša podružnica je imela v ne-deljo 8. maja ustanovni občni zbor, ka-terega se je udeležilo okrog 30 članov in članic. Predsednik pripravljalega odbora tov. Cizelj je obrazložil v lepih besedah pomen in potrebo delavske or-ganizacije. Centralo je zastopal Srečko Peterlin. Bodril je tovariše k vestnemu in vztrajnemu delu. Sklenilo se je, da se vsak član in članica naroči na naš de-lavski list »Pravico«. K besedi se je oglasil tudi star delavec v naših organi-zacijah tov. Keršič, ki je v kratkih in je-drnatih besedah bodril članstvo k delu. Volitve so izpadle zelo posrečeno. Ob

12 popoldne je tov. Cizelj zaključil lepo uspeli občni zbor.

Lesec. Ustanovni občni zbor naše podružnice se bo vršil na praznik 26. maja dopoldne po sv. maši. Vabljeni so vsi tovariši in tovarišice, ki so se priglasiili.

Celje. Krekova mladina bo vprizorila v nedeljo 15. maja v veliki dvorani Narodnega doma v Celju predstavo »Veleturnist«, burka v treh dejanjih. Začetek ob 4 popoldne. Igra je polna veselih prizorov in ne bo žal nikomur, kdor se je bo udeležil. Vsi prijatelji delavske mladine vladno vabljeni!

Za žene in dekleta.

Kako očistiš voščeno platno ali lineum? Platno drgni z volneno krpo, napojeno nekoliko s petrolejem. Tako se dajo voščena pogrnjala dobro očistiti, z drugimi tekočinami čiščena pa navadno ne izgube madežev in lis.

Čiščenje palm in drugih cvetlic. Palme in druge cvetice s širokimi listi, ki jih gojimo v sobi, se silno hitro zaprašijo; navadno jim zbrišemo prah z mokro gobico, lepše in čisteje pa se osnažijo z zajčjo tačico.

Očiščen pliš? Pohišstvo iz pliša postane kakor novo, če ga očistiš z navadnim ne premokrim kislim zeljem.

Suho čiščenje bele volnene obleke z mavecem. Položi obleko na snažno mizo, potrosi jo z mavčnim prahom in zdrgni mavec z mehko ruto po obleki, nato jo zbriši še s čisto ruto, spraiši in skrtati. Tudi bele čipke lahko osnažiš z mavecem, če jih položiš med dve ruti potreseš z

mavčnim prahom in nalahko zdrgneš. Za snaženje bele obleke, posebno tibeta, se priporoča tudi snaženje z vročo pšenično moko. Bele usnjate rokavice in usnjati pasovi se očistijo na enak način. Stresi mavec v skledo, obleci rokavice in jih odrgni z mavecem. Celo zelo umazane postanejo na ta način kakor nove. Usnjate pasove pa očisti tako kakor obleko.

Razno.

Rudniška nesreča v Severni Ameriki. V rudniku pri Fairmontu (Virginia) se je pripetila strašna eksplozija. Dva rudarja sta bila pri priči ubita, 15 težko ranjenih, 91 pa zasutih. Ker so inženjerji prepričani, da je vsled izpuhtevanja zemeljskih plinov izključeno, da bi se našlo še katerega od ponesrečenec živega, so nadaljevanje rešilnih del ukiniteli. Vsega skupaj so rešili 7 ranjencev ter izkopali 70 mrtvecev. Večina ponesrečenec so črnici.

Prepoved alkohola ukinjena. 2. maja se je pričel na Norveškem zopet prodajati alkohol. Prohibicija je obstojala 11 let. Težko verjetno, da se bo Norveška v novi alkoholni dobi boljše počutila.

Nenavaden sklep. Praški mestni magistrat je storil na svoji zadnji seji sklep, da uvede za natakariče vseh praških gostiln enotno uniformo. Lastniki gostiln bodo smeli uporabljati odslej samo na-

takarice, ki bodo nosile predpisano uniformo, obstoječo iz črne do vratu zaprte obleke z dolgimi rokavi, ki popolnoma zakriva tudi noge. Razen tega morajo nositi vse natakariče črne nogavice. Dovoljeni so tudi beli predpasniki.

64 srebrnih porok na en dan. V občini Grenay na Francoskem se je na velikonočni ponedeljek izvršilo 64 srebrnih porok. Vsled tega znamenitega dogodka je občina priredila vsem poročencem slovesen obed, na katerega je povabila vse njihove otroke in vnuke. Preteklo leto je bilo v tej občini 40 srebrnih porok.

MLADE NEVESTE. V Zedinjenih državah je sedaj 845.000 žen, ki so se poročile s 15. letom ali še prej. Njih možje so v starosti od 18 do 52 let. Zgodilo se je več slučajev, da so starši oblastem napačno navedli starost, samo da so lahko hčerke pomožili.

Velika rodbina. V Kappertownu živi največja družina Hein. Poleg staršev sta živi 2 babici, dalje 4 prababice in 2 praprababici, 2 deda, 2 pradedi. Koliko je stricov, ujev, tet, nečakov, nečakinj, vnukov in drugih sorodnikov, listi ne poročajo.

Pridelek krompirja. L. 1924. je Nemčija pridelala 364.000.000 stotov krompirja, Rusija 423.000.000, Poljska 291 milijonov, Češkoslovaška 75.000.000, Anglija 54.000.000, Nizozemska 30 milijonov, Belgija pa 26.000.000 stotov.

NAJCENEJŠE IN SOLIDNO STE POSTREŽENI V TRGOVINAH
FRANC PAVLIN, LJUBLJANA, GRADIŠČE ŠT. 3
PODRUŽNICE: TRG TABOR ŠT. 4 BORŠNIKOV TRG ŠT. 4.

Za kratek čas.

Pogojno. Ona: »Vidiš, Jože, namesto, da me vedno zmerjaš, bi me moral do nebes povzdigovati, potlej bi bilo prav.« — On: »Saj bi te, če bi vedel, da te več nazaj ne bo!«

Zenitev. Špela: »Jaka, kdaj me boš pa vzel, ki mi že tako dolgo obetaš?« — Jaka: »Počakaj še en mesec; med tem časom bom že toliko nakradel, da se bova lahko vzela!«

Pomenljivo znamenje. A: »Ali že veš, da si je sosedov France zlomil vrat, ko je padel z odra.« — B: »Zatorej je bil zadnji čas tako nekako bled!«

Zalosten vdovec po pogrebu žene: »No, ta špas me je pa zopet lep denar stal!«

Eden ko drugi. Tat ponuja judu uro s zlato verižico: »Koliko mi daste zanjo?« — Jud: »Če morete dokazati, da ste jo po poštenu poti dobili, dam štirideset kron, drugače le deset.« — Tat: »Dajte sem deset kron!«

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Dopis Društva diplomiranih babic bom priobčilo v prihodnji številki.

MOŠKI ŠTOFI

Velika izbira! Najnižje cene! Prepričajte se! Pišite, kake vrste sukna želite (približno ceno) in določite se vam tudi vzorci. — Priporoča se trgovina Franc Senčar, Mala Nodelja in Ljutomer.

Pierre L'Ermitte:

28

Žena z zaprtimi očmi.

Iz francoščine prevedel L. S.

Melanija ne bo zadovoljna!... Kako zelo se Marija moti. Ta večer Melanija poskakuje od veselja! Ko se je vrnil Celestin s kolodvora s praznim avtom, ga je kuharica, kot vedno na preži, vprašala, kaj je naredil s svojim »opičekom« kot se je po domače izražala. Celestin je odgovoril, da je »opiček«, prišedši na obrežje, pokazal nenkrat silno željo, da bi se pred večerjo še nasrkal svežega zraka... To ga je prijelo kar tako nenadoma. In tako se je voz vrnil prazen v vilo.

»No, jaz sem se nečesa domislil!... Kje je sobarica? ...«

V nekaj trenutkih je preletela Melanija vso vilo in ugotovila odsotnost Marije.

»Stavim, da sta skupaj... Stavim!... Gotova sem... dala bi si odsekati glavo!«

Vila ima razgledni stolp in — zopet ljubeznivost gospoda Mathatiasa — celo star monarhiški daljnogled, s katerim gledajo najemniki za zabavo, kako plovejo v daljavi ladje.

Melanija zleze takoj na teraso. In res opazi že brez daljnogleda Ludovika Hugha, kako stopa na obrežju počasi ob strani sobarice. Celestin, ki mu je žal, da je preveč povedal, sledi počasi... nerad.

»Ah, moj stari Celestin, torej res ne moreš držati svojega zlodjevca jezika! Nocoj te bo zopet prijemale žena! ...«

Kuharica je čedalje bolj razvneti:

»Tokrat pa mora priti to gospodinjji pod nos! Melanija stopi dol po gospo Hughe, ki je zaprtjena s silnim zanimanjem v podlistek svojega pariškega časopisa.

»Gospa, morebiti ste v skrbeh za gospoda Ludovika, ki se še ni vrnil...«

»Ne, nič nisem v skrbeh... videla sem, da je prišel Celestin...«

»A Celestin je bil sam!«

»Doumevam, da se je hotel moj sin malo sprehoditi po obrežju, morda se kopati...«

»Gospa vedno doumeva!...«

»Vsekakor se ni primerila nobena nezgoda?«

»Nobena nezgoda? Da in... ne.«

»Kaj hočete reči?... Govorite!... Tak govorite vendar!...«

»Ljubše bi mi bilo, da gospa vidi...«

»Kaj da vidim?«

»Pojdite z menoj!«
»Kam?«
»Na razgledni stolp...«
»Kakšna prevara je zopet to?«
»No... boste že videli!... Samo podvizajte se!... Utegnili bi zamuditi predstavo... Vam bom pa pomagala...«

Gospa Hughe ne mara stopnic na razgledni stolp, ki se majoje in upirajo njenim starim nogam. Toda spričo Melanijinega siljenja in vseeno nekoliko v skrbeh, gre za njo... In komaj ste prispeli na vrh, že ji pokaže Melanija z maščevalnim prstom na obrežju, kjer govori Ludovik Hughe z Marijo Durand?«

»To sta onadva?«
»Kaj ne bosta!«
»Resnično.«

Gospa Hughe ju vidi, kako hodita gori in doli. Ludovik očividno srečen..., Marija s povešenimi očmi, držeč košarico s školjkami v roki. Gospa Hughe vidi s kukulom določno ljubezni polno kretnjo, s katero njen sin vztrajno ponuja roko mladenki. In medtem ko stopa Marija gori proti vili, jo Ludovik gleda, motri, kako se oddaljuje, prav do trenutka, ko jo vzpetost pečin zakrije njegovim očem.

Tedaj dene Melanija roki križem in reče z glasom sodnice:

»Ali bo gospa še nadalje trpela to postopanje v svoji hiši?«

Gospa Hughe ne da odgovora.

»Gospa prenese to?« nadaljuje kuharica s čedalje bolj napadalnim poudarkom... »gospa vtakne to v žep...?«

»V celoti ne vidim tu ničesar povsem odločilnega...«

»Ah, gospej je treba kaj povsem odločilnega! Hudirjal!«

»Če bi hotela kaj slabega storiti, bi se skrila.«

»Samo v zobe se dajeta!...«

»Čujte, Melanija, vi me silite k nečemu zelo ostremu...«

»Ali je to tako ostro, če poženete pustolovko? Ta deklina se je torej že tako ustalila tukaj, da si gospa ne upa več...?«

»Ne, ta deklina! ampak moj sin me zadržuje. Poznam ga... Silovit je... zelo silovit! Rajši bi ukrenila kaj, kadar ga ne bo tukaj; zlasti še, da bi ne bil on osebno prizadet... jo odpustila, to Marijo, iz kakega razloga, ki se ne bo tikal njega... Naposled sem le mati!... Me razumete, Melanija?«

»Kaj ne bi razumela! Jaz razumem vse. Na vsak način pa ste nocoj videli. Vi pravite: to ni odločilno!... A jaz vendar ne morem!...«

Tu se Melanija zasmehuje s peklenskim smehom. Nato se rezko udari po čelu:

»Čakajte!... Mogoče vam najdem kmašu kaj odločilnega... Imam novo misel... In jaz sem iznajdljiva v mislih. Ne res, Celestin?«

Celestin zamomlja nekaj, kar naj bi bilo pritrjevanje. Tedaj ga Melanija ostro pogleda in ponovi:

»Ne res, Celestin?«

»Kar se tega tiče Melanija, ni, da bi rekel ne.«

Gospa Hughe se še pomudi opazujoč sina, ki se zdaj spreha sam zamišljen ob kraju valov... »Ubogi fant,« šepeta... »Če je to točno, ga moram vseeno braniti proti njemu samemu... Oh, me nesrečne matere...«

Obe ženi stopata nato počasi doli. Pri odprtini s prvega nadstropja pokaže Melanija na vrt.

»Poglejte... Že zopet ona!...«

Marija je bila počenila na pete in meče z ljubko kretnjo školjke in ribe galebu, ki skaklja ob njej. Ko je pitanje pri kraju, vzame dekletiča, mu pogladi perje, ga poljubi in ga zopet sanjavo spusti...

»Jezičnica! Komedijantka Hinavka!... Jaz ti ga bom požgala, tvojega umazanega kromkarja!... Krikne Melanija in stegne proti tihemu vrtu pest obteženo z vsem njenim sovraštvom.

Enaindvajseto poglavje.

V resnici je prišla Melaniji sedaj nova misel ali bolje: obnoviti hoče znan korak, ki ji je prešel že v navado, le v širnem obsegu. Še isti večer govori o stvari s Celestinom:

»Tako ne moremo shajati več; zvedeti moramo brezpogojno, kaj je ta Marija Durand... In zvedeli ne bomo drugače kot če prebrskamo njen kovčeg. Zame je to postalo jasno ko beli dan.«

»Mogoče, ampak to je mnogo nevarnejše!... ugovarja Celestin, čigar oče je bil orožnik in čigar žena je kljub vsemu slejkoprej zelo poštena in preprosta duša.

»Nevarno ali ne nevarno... vino teče, piti ga moramo! In pila ga bova skupaj... Vabim vas!...«

»Da namreč prebrskate njen kovčeg... ga morate najprej odpreti... odpreti s silo!...«

»No, in kaj potem?...«

»Ampak, ta reč ni kar tako! Če bi moja žena kdaj zvedela!...«

Saj ji ni treba praviti!... Jaz se že obvežem, da dobim ključe...«

»Na kak način?...«

»Ne vem, toda dobila jih bom... Ah, Celestin... Melanija je ženska in kar ženska hoče!...«

Vesele so članice

I. del. konzumnega društva

ker so dobile izplačan 3% popust. Vsakega pol leta se izplača nad 800.000 kron kot povračilo članom.

Voščite svojim prijateljicam in tovarišicam vesele binkošne praznike in jim povejte, da bodo prihodnje binkošti tudi one vesele, če pristopijo k našemu

konzumnemu društvu.